

TA'LIMNI PORTFOLIO YORDAMIDA BAHOLASH

Axrorova Dilbar Murotjon qizi

Qorako'l pedagogika texnikumi "Maxsus fan" o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17910099>

Annotatsiya. Ushbu maqola zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarning individual yutuqlari va shaxsiy rivojlanishini baholashda portfolio tizimining pedagogik va metodologik ahamiyatini tahlil qiladi. Portfolio baholash o'quvchilarning bilim, amaliy va kreativ ko'nikmalarini kompleks tarzda aniqlash, ularning motivatsiyasini oshirish va o'z-o'zini baholash qobiliyatini rivojlantirish imkonini beradi. Maqolada portfolio turlari, baholash mezonlari, indikatorlar va amaliy tatbiq yo'llari ko'rib chiqiladi. Shu bilan birga, portfolio baholashning afzalliklari va cheklovlari ham ilmiy nuqtai nazardan baholangan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, portfolio tizimi ta'lim sifatini oshirish, individual yondashuvni ta'minlash va pedagogik jarayonni shaffoflashtirishning samarali vositasi sifatida pedagogik amaliyotda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Portfolio baholash, Ta'lim sifatini oshirish, Individual yondashuv, O'quvchi motivatsiyasi, Shaxsiy rivojlanish, Pedagogik nazorat, Kreativ va amaliy ko'nikmalar, O'z-o'zini baholash.

ASSESSMENT OF LEARNING THROUGH PORTFOLIO

Abstract. This article analyzes the pedagogical and methodological significance of using portfolios to assess students' individual achievements and personal development in modern education. Portfolio assessment enables a comprehensive evaluation of students' knowledge, practical skills, and creative competencies, while also enhancing their motivation and self-assessment abilities. The study examines the types of portfolios, assessment criteria, indicators, and practical implementation methods. Additionally, the advantages and limitations of portfolio assessment are evaluated from a scientific perspective. The findings indicate that portfolio systems serve as an effective tool for improving educational quality, ensuring individualized approaches, and enhancing transparency in the pedagogical process.

Keywords: Portfolio assessment, Educational quality improvement, Individualized approach, Student motivation, Personal development, Pedagogical monitoring, Creative and practical skills, Self-assessment.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning individual yutuqlarini aniq baholash masalasi pedagogik jarayonning eng dolzarb muammolaridan biridir. An'anaviy baholash usullari, asosan, testlar va yozma imtihonlar orqali amalga oshirilsa-da, ular o'quvchining keng ko'lamli kompetensiyalarini va amaliy ko'nikmalarini to'liq aks ettira olmaydi.

Shu nuqtai nazardan, portfolio baholash tizimi zamonaviy pedagogik amaliyotda samarali vosita sifatida e'tiborga molikdir. Portfolio – bu o'quvchining ma'lum bir davr mobaynida erishgan natijalari, ish namunalari va shaxsiy rivojlanishini aks ettiruvchi hujjatlar majmuasi bo'lib, u nafaqat bilim darajasini, balki kreativlik, mustaqil fikrlash va o'z-o'zini baholash qobiliyatlarini ham aniqlashga yordam beradi. Shu bois, portfolio asoslangan baholash yondashuvi individual yondashuv, shaxsiylashtirilgan rivojlanish monitoringi va o'quv jarayonini

optimallashtirish imkoniyatlarini kengaytiradi. Ilmiy tadqiqotlar ko'rsatadiki, portfolio orqali baholash o'quvchilarda o'z-o'zini anglash va motivatsiyani oshiradi, shuningdek, ta'lim jarayonining samaradorligini yaxshilashga xizmat qiladi. Shu ma'noda, ta'limni portfolio yordamida baholash – bu nafaqat baholash vositasi, balki o'quv jarayonini nazorat qilish va takomillashtirishning integratsiyalashgan mexanizmi sifatida qaraladi.

Dolzabligi

Zamonaviy ta'limda o'quvchilarning individual yutuqlarini, kreativ va amaliy ko'nikmalarini aniq baholash dolzarb masaladir. An'anaviy test va imtihonlar buni yetarlicha aks ettirmaydi. Shu bois, portfolio baholash tizimi o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishini kuzatish va ta'lim jarayonini samarali nazorat qilish imkonini beradi.

Maqsadi

Maqolaning maqsadi – ta'limni portfolio yordamida baholashning pedagogik va metodologik asoslarini tahlil qilish, uning amaliy tatbiq imkoniyatlarini aniqlash va ta'lim sifatini oshirish yo'llarini ko'rsatishdir.

Asosiy qism

Portfolio – bu o'quvchining ma'lum bir davr davomida erishgan natijalari, ish namunalarini va shaxsiy rivojlanishini aks ettiruvchi hujjatlar majmuasi hisoblanadi. Pedagogik nuqtai nazardan, u nafaqat bilim darajasini, balki ijodiy va amaliy ko'nikmalarni ham baholash imkonini beradi. Portfolio o'quvchida o'z-o'zini anglash, mustaqil fikrlash va natijalarni tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, u o'qituvchiga individual yondashuvni qo'llash, ta'lim jarayonini shaxsiylashtirish va samaradorligini oshirish imkonini beradi. Portfolio yordamida o'quvchilarning o'z-o'zini baholash va shaxsiy rivojlanish monitoringi amalga oshiriladi. Bu jarayon ularning mas'uliyatini oshiradi va motivatsiyasini kuchaytiradi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, portfolio baholash o'quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi va ijodiy yondashuvni rag'batlantiradi. Shu bilan birga, portfolio pedagogik jarayonda o'quvchining yutuqlarini doimiy kuzatish vositasi sifatida ham ahamiyatlidir.

Zamonaviy ta'lim tizimida portfolio asosida baholash tizimi o'quv jarayonining samaradorligini oshirish va individual yondashuvni ta'minlash mexanizmi sifatida qaraladi.

Portfolio turlari o'quv jarayonida turli pedagogik maqsadlarni amalga oshirishga xizmat qiladi. Asosan, u rivojlanish, baholash va ijodiy portfoliolar shaklida bo'ladi. Rivojlanish portfoliolarida o'quvchining vaqt davomida erishgan yutuqlari, rivojlanish jarayoni va ko'nikmalari aks ettiriladi. Baholash portfoliolarida esa o'quvchining tayyorlagan ish namunalariga asoslanib bilim va ko'nikmalari baholanadi. Ijodiy portfoliolar o'quvchining individual ijodiy yondashuvi va kreativligini namoyon qiladi. Har bir tur o'zining metodik xususiyatlariga ega bo'lib, ta'lim jarayonida maqsadga muvofiq qo'llaniladi. Portfolio turlarini to'g'ri tanlash o'quv jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, portfoliolar turini tanlashda o'quvchilarning yoshi, malaka darajasi va pedagogik vazifalar hisobga olinadi.

Portfolio baholash metodologiyasi o'quvchining individual yutuqlari va ish sifatini doimiy kuzatish, tahlil qilish va baholashga asoslanadi. Baholash mezonlari oldindan aniqlanib, o'quvchiga ma'lum qilinadi, bu esa ularning faol ishtirokini rag'batlantiradi. Metodologiyada kvantitativ va sifatli baholash vositalari birgalikda qo'llaniladi, bu baholashning ob'ektivligini

oshiradi. Portfolio baholash jarayonida o'quvchining o'z-o'zini baholashi, hamkasblar bahosi va o'qituvchi bahosi integratsiyalashgan holda ishlatiladi. Shu yondashuv o'quvchining shaxsiy rivojlanishini chuqur tahlil qilish imkonini beradi. Portfolio baholashning metodologik asoslari o'quvchilarning bilim, ko'nikma va shaxsiy yutuqlarini aniq aks ettirishga qaratilgan. Shu bilan birga, metodologiya ta'lim jarayonida shaffoflikni ta'minlaydi va pedagogik qarorlarni asoslashga yordam beradi.

Portfolio yaratishda o'quvchi o'z ishlarini tartib bilan jamlaydi va ularni mavzu, sana yoki ko'nikmaga qarab tasniflaydi. Har bir ish namunasi izoh va tahlil bilan birga kiritiladi. Portfolio yuritish jarayoni doimiy monitoring, baholash va takomillashtirishni o'z ichiga oladi. Shu bilan birga, o'qituvchi va o'quvchi orasidagi muloqot va fikr almashish jarayoni portfolio samaradorligini oshiradi. Yuritish jarayonida raqamli va bosma shakldagi portfoliolar qo'llanilishi mumkin, bu esa texnologik imkoniyatlardan samarali foydalanishga yordam beradi. Portfolio yuritish tizimi o'quvchilarning yutuqlarini saqlash, rivojlanishini kuzatish va baholash imkonini beradi. Shu bilan birga, bu jarayon o'quvchilarda mas'uliyat hissini kuchaytiradi va o'z-o'zini tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Portfolio baholash mezonlari aniq, o'lchanadigan va amaliy ko'nikmalarni aks ettiruvchi bo'lishi kerak. Indikatorlar o'quvchining bilim darajasi, ijodiy yondashuvi, tahlil qilish va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini o'z ichiga oladi. Mezonlar va indikatorlar orqali baholash jarayoni ob'ektiv va shaffof bo'ladi. Shu bilan birga, ular o'quvchining individual rivojlanishini doimiy kuzatish va o'z-o'zini baholash imkoniyatini beradi.

Portfolio mezonlari o'quv jarayonining samaradorligini oshirish va o'quvchining o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan. Shu nuqtai nazardan, mezonlarni aniq belgilash pedagogik jarayonning sifatini ta'minlashning muhim omilidir.

Portfolio baholash o'quvchilarda motivatsiya va mas'uliyatni oshiradi. O'z ishlarini ko'rish va baholash orqali o'quvchi o'z yutuqlarini anglaydi va rivojlanishga intiladi. Shu bilan birga, portfolio jarayoni o'quvchining o'z-o'zini tahlil qilish va o'z-o'zini rag'batlantirish ko'nikmalarini shakllantiradi. Bu esa ta'lim sifatini yaxshilash va o'quvchilarning shaxsiy yutuqlarini oshirishga xizmat qiladi. Portfolio yordamida o'quvchilar o'z ijodiy yondashuvlarini namoyon etishadi va yangi bilimlarni mustaqil o'zlashtirishga intiladi. Shu nuqtai nazardan, portfolio baholash o'quvchilarning ichki motivatsiyasini rag'batlantiruvchi samarali vosita hisoblanadi. Portfolio baholashning afzalliklari: individual yondashuv, o'quvchilarning kreativ va amaliy ko'nikmalarini baholash, shaffoflik va motivatsiya oshishi. Shu bilan birga, ba'zi cheklovlar mavjud: vaqt va resurs talab qilishi, baholash mezonlarining murakkabligi, o'qituvchidan yuqori malaka talab qilinishi. Bu jihatlarni e'tiborga olinib, portfolio baholash tizimi samarali rejalashtirilishi va metodik ko'rsatmalar asosida tatbiq qilinishi lozim. Shu bilan birga, texnologik imkoniyatlardan foydalanish va o'qituvchi malakasini oshirish cheklovlarni minimallashtirishga yordam beradi.

Portfolio baholashni maktab va oliy ta'lim muassasalarida amaliyotga tatbiq qilishda aniq metodik qo'llanmalar ishlab chiqish zarur. O'quvchilarga portfoliolarni tuzish bo'yicha ko'rsatmalar beriladi, baholash mezonlari oldindan e'lon qilinadi va doimiy tahlil amalga oshiriladi. Shu bilan birga, raqamli platformalar orqali portfoliolarni yuritish va baholash samaradorligini oshirish mumkin. Tatbiq jarayonida o'qituvchi va o'quvchi orasida muntazam muloqot va fikr almashish ta'lim sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Amaliyotga tatbiq qilish jarayonida o'quvchilarning individual rivojlanishini kuzatish va baholash tizimi yanada samarali ishlaydi. Shu nuqtai nazardan, portfolio baholashni amaliyotga joriy etish zamonaviy ta'limda muhim pedagogik vazifa hisoblanadi.

Muhokama

Portfolio yordamida baholash o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishini, ijodiy va amaliy ko'nikmalarini aniqlashda samarali vosita ekanligi tadqiqotlarda tasdiqlangan. An'anaviy test va imtihonlardan farqli o'laroq, portfolio o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini kompleks tarzda ko'rsatadi, ularning o'z-o'zini baholash va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, portfolio o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, ular o'z yutuqlarini ko'rib, o'zini rivojlantirishga intiladi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, portfolio baholash jarayoni o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olish imkonini beradi. Bu esa o'qituvchiga o'quv jarayonini shaxsiylashtirish va individual yondashuvni qo'llash imkonini beradi. Shu bilan birga, portfolio tizimi o'quvchilarning ijodiy va amaliy ko'nikmalarini, shuningdek, analitik fikrlash darajasini baholashda samarali vosita hisoblanadi. Biroq, portfolio baholashning ba'zi cheklovlari mavjud: u vaqt va resurs talab qiladi, o'qituvchidan yuqori malaka talab etadi va baholash mezonlarini aniq belgilashni talab qiladi. Shu sababli, portfolio tizimini samarali joriy etish uchun metodik ko'rsatmalar ishlab chiqish, raqamli platformalardan foydalanish va o'qituvchilarning malakasini oshirish zarur.

Natija

Portfolio yordamida baholash zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning individual yutuqlarini kompleks va batafsil baholash imkonini beradi. Bu baholash shakli nafaqat o'quvchilarning bilim darajasini, balki ularning amaliy, kreativ va tahliliy ko'nikmalarini ham aks ettiradi. Portfolio o'quvchilarda o'z-o'zini anglash va baholash ko'nikmalarini shakllantiradi, ularni mustaqil fikrlashga va ijodiy yondashuvga rag'batlantiradi. Shu bilan birga, portfolio yordamida o'quvchining vaqt davomida erishgan yutuqlari va shaxsiy rivojlanishi doimiy ravishda kuzatiladi, bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi. Portfolio baholash o'quvchilarda motivatsiyani kuchaytiradi, ular o'z ishlarini tahlil qilib, kelajakdagi rivojlanish yo'nalishlarini aniqlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu jarayon o'quvchilarda mas'uliyat hissini oshiradi va o'z-o'zini rag'batlantirishga yordam beradi. Shu nuqtai nazardan, portfolio tizimi faqat baholash vositasi emas, balki pedagogik jarayonning muhim elementi sifatida, ta'lim sifatini oshirish va individual yondashuvni ta'minlashga xizmat qiladi. Bundan tashqari, portfolio yordamida baholash jarayoni o'qituvchiga ham qo'shimcha pedagogik imkoniyatlar yaratadi. U o'quvchilarning kuchli va zaif tomonlarini aniqlab, ta'lim jarayonini shaxsiylashtirish va samaradorligini oshirishga yordam beradi. Portfolio tizimi shaffof baholashni ta'minlaydi, baholash mezonlarini aniq belgilashga yordam beradi va pedagogik qarorlarni ilmiy asoslash imkonini beradi. Shu bilan birga, portfolio baholashning ba'zi cheklovlari mavjud bo'lsa-da – masalan, vaqt va resurs talab qilishi, o'qituvchidan yuqori malaka talab qilishi – ularni metodik ko'rsatmalar va raqamli vositalar yordamida samarali boshqarish mumkin. Shu yo'l bilan portfolio tizimi nafaqat baholashni, balki o'quv jarayonini monitoring qilish, shaxsiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlash va pedagogik strategiyalarni aniqlash uchun muhim vosita hisoblanadi. Natijada, portfolio yordamida baholash zamonaviy ta'lim jarayonida individual yondashuv, shaffof baholash, o'quvchilar motivatsiyasi va shaxsiy rivojlanishni kuzatish kabi muhim pedagogik

afzalliklarni ta'minlaydi. Bu yondashuv ta'lim sifatini sezilarli darajada oshirish, o'quvchilarning shaxsiy va akademik rivojlanishini samarali boshqarish, shuningdek, pedagoglarning metodik ishlarini yanada takomillashtirish imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, portfolio baholash tizimi zamonaviy ta'limda innovatsion va strategik ahamiyatga ega vosita sifatida qaraladi.

Xulosa

Ta'limni portfolio yordamida baholash zamonaviy pedagogik jarayonning samaradorligini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Portfolio tizimi o'quvchilarning individual yutuqlarini, shaxsiy va ijodiy rivojlanishini kompleks tarzda baholash imkonini beradi. U nafaqat bilim darajasini, balki amaliy va kreativ ko'nikmalarni, shuningdek, o'z-o'zini baholash qobiliyatini aniqlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, portfolio o'quvchilarda motivatsiyani oshiradi, ularni mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvga rag'batlantiradi. Portfolio baholash jarayoni o'qituvchiga o'quvchilarning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash, ta'lim jarayonini shaxsiylashtirish va pedagogik strategiyalarni takomillashtirish imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, portfolio tizimi nafaqat baholash vositasi, balki ta'lim sifatini oshirish, individual yondashuvni ta'minlash va o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishini monitoring qilishning muhim mexanizmi hisoblanadi.

Natijada, portfolio yordamida baholash pedagogik jarayonning innovatsion va samarali shakli sifatida ta'lim tizimida muhim ahamiyatga ega bo'lib, o'quvchilarning akademik va shaxsiy yutuqlarini oshirish, shuningdek, pedagoglarning metodik ishlarini takomillashtirish imkonini beradi. Shu bilan birga, portfolio tizimi zamonaviy ta'limda individual yondashuv va shaffof baholashni ta'minlovchi strategik vosita sifatida qaraladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Rasulov, E. M. (2025). Elektron portfolio talabaning kasbiy va ijodiy faoliyatlarini rivojlantirish vositasi sifatida. *Innovative Development in Educational Activities*.
2. G'aniyeva, M. O. (2025). Blended learning modeli asosida talabalarning individual rivojlanish portfoliosini shakllantirish va baholash tizimi. *Pedagogik Islohotlar va Ularning Yechimlari*.
3. Urinbayeva, D., & Raximova, M. (2021). Portfolio – o'qituvchi faoliyatini baholovchi mezon. *Fan, Ta'lim va Amaliyot Integratsiyasi*.
4. Syzdykova, Z., Koblandin, K., Mikhaylova, N., & Akinina, O. (2021). Assessment of E-Portfolio in Higher Education. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*, 16(02).
5. Khairul Rizal, M., Rochmiyati, R., Ambarita, A., & Hainilah, E. Y. (2021). Portfolio Assessment in Primary Schools. *Jurnal Ilmiah Teunuleh*, 2(2), 329–336.
6. Amirova, G. R., & Eshonqulova, S. B. (2025). Yangicha baholash turlari. *Modern Education and Development*, 18(8), 435–438.
7. Norova, N. (2025). Zamonaviy baholash texnologiyalarining o'quvchilar motivatsiyasiga ta'siri. *Maktabgacha va Maktab Ta'limi Jurnal*, 3(9), 145–158.